

INEKO

Inštitút pre ekonomické a sociálne reformy

Bajkalská 25, 827 18 Bratislava 212, Slovensko, fax: (421 2) 5823 3487,
tel: (421 2) 5341 1020, www.ineko.sk

Bratislava, 28. októbra 2008

Projekt: Sľuby a lamentácie – čo politici sľúbili a čo z toho plnia

Solidárny rozpočet? Sľuby plnené na tretinu **Vláda neplní sľuby o daniach, žije z rekordného ekonomického rastu a eurofondov**

My sme veľmi konkrétni. Hovoríme o tom, že daň z príjmu pri tých monopoloch, pri týchto nadnárodných spoločnostiach by mala byť minimálne 25 % aby sme získali zdroje, ktoré potom použijeme pri zavedení dvoch sadzieb DPH, pretože dve sadzby DPH je pre nás veľmi dôležitá vec. Ale zase nech sa nevytvára nejaký pohľad, že tá znížená sadzba DPH bude na všetko. My hovoríme o 19 % sadzbe DPH a zníženej. Nižšej ako 10 %, ale to už je vec diskusie s partnermi na vybrané druhy základných potravín, na štandardné lieky, na sociálne a zdravotnícke pomôcky a na informatizáciu spoločnosti. Čiže na jednej strane hovoríme kde peniaze do štátneho rozpočtu dostať a na druhej strane hovoríme o sociálnych programoch, ktoré sú pre ľudí veľmi dôležité. Rovná daň je pre nás neakceptovateľná a nespravodlivá.

Róbert Fico, STV, 28.5.2006 (3 týždne pred voľbami)

Po predložení tretieho zo štyroch svojich rozpočtov plnia vládne strany pred- a povolebné sľuby spojené priamo s rozpočtom len na jednu tretinu. A to napriek rekordne vysokému hospodárskemu rastu, nárastu eurofondov a spoliehaniu sa na jednorazové príjmy (oslabenie druhého piliera, odpredaj majetku). Vo výdavkoch sa to doteraz najviac prejavuje v oproti sľubom ďaleko nižšej podpore školstva, vedy či bývania.

Sľuby k rozpočtu sme hodnotili podľa skladby príjmov, skladby výdavkov a podľa efektivity a úspornosti hospodárenia.

Takmer vôbec nie sú plnené sľuby o príjmoch štátneho rozpočtu. Monopoly neboli zdanené vyššou sadzbou, dane z darovania a z dividend neboli znovuzavedené, spotrebná daň na benzín či naftu neboli znížené a DPH bola znížená z pohľadu priemerného spotrebného koša oproti sľubom len minimálne. Progresivita dane z príjmov bola zvýšená len mierne (od najbohatších bude získaných len extra jedno percento zdrojov tejto dane).

Váha v priemernom spotrebnom koši priemerného občana

Druhy tovarov so sľubmi na nižšiu DPH	%-tná váha	Zníženie DPH
Základné potraviny	7%	nie
Energie	15%	nie
Lieky, zdravotnícke pomôcky	2,6%	áno
Knihy, tlač	1,8%	áno

Vzdelávanie	1,6%	nie
Internet	0,2%	nie
Spolu	28,2%	Znížené na 4,4% tovarov

Zdroj: Štatistický úrad, prepočty INEKO

Na rozdiel od predvolebných sľubov teda súčasná vláda získala dodatočné zdroje hlavne z rekordného ekonomického rastu spôsobeného reformami predchádzajúcej vlády, a prichádzajúcimi eurofondami. Analytici INEKO však považovali väčšinu predvolebných daňových návrhov strán vládnej koalície za škodlivú a preto súčasné nedodržanie sľubov v tejto oblasti vítajú.

V oblasti výdavkov rozpočtu vládne strany plnia sľuby na necelú polovicu. Posilnili sociálne výdavky a zadotovali farmárov do maximálnej možnej miery. Zvýšenie podpory zdravotníctva, školstva, vedy a kultúry bolo oproti sľubom zatiaľ tretinové až polovičné. Podľa INEKO tak bohužiaľ vládne strany uprednostnili splnenie pre krajinu neprospešných sľubov (pôdohospodárstvo) pred plnením užitočných sľubov (zdvihnúť rozpočty sektorom školstva či vedy).

Na necelých 40% plnila koalícia sľuby v oblasti úsporného a efektívneho hospodárenia. S prehľadom splnila maastrichtské kritériá a čiastočne aj znížovanie deficitu rozpočtu, na druhej strane klesla úspešnosť výberu daní a zároveň sa zväčšuje priestor netransparentných metód verejného obstarávania. Schválený rozpočet pre rok 2009 ráta so zvýšením počtu zamestnancov verejnej správy o 0,6% potom, čo sa v roku 2008 znížil o 4%, pričom sľubovaný bol celkový pokles o 20%. Práve sľuby o efektívnejšom hospodárení pritom patrili podľa INEKO do skupiny pre krajinu najužitočnejších návrhov strán súčasnej koalície.

Index transparentnosti verejných zákaziek (% zákaziek cez verejnú súťaž)

2005	2006	2007
37	34	21

Zdroj: Transparency International Slovensko

Vývoj a štruktúra počtu zamestnancov v sektore verejnej správy

	2006	2007	2008*	2009**
Rozpočtové organizácie	139 115	139 311	133 609	134 428
Príspevkové organizácie	13 655	13 490	11 939	11 678
Spolu	152 770	152 801	145 548	146 106

Zdroj: Rozpočty 2007-09, *odhad, **rozpočet

Doterajšie tri rozpočty súčasnej vlády tak bohužiaľ nevyužívajú dostatočne šancu, ktorú poskytuje vysoký ekonomický rast a príchod eurofondov na posilnenie dlhodobej konkurencieschopnosti slovenskej ekonomiky. A to ani v oblasti smerovania výdavkov, ani v ich transparentnosti a efektívnosti. Zároveň najnovší rozpočet pre rok 2009 naznačuje ústup od zodpovedného hospodárenia zahrnutím jednorazových príjmov, a tým pádom v podstate zastavením znížovania deficitu verejných financií.

INEKO tento rok pravidelne prezentuje odpočet plnenia sľubov vládnych strán vo vybraných témach: Doprava, Právny štát a transparentnosť, Školstvo, kultúra a šport, Zdravotníctvo. Súčasťou hodnotenia bol aj komplexný odpočet sľubov po dvoch rokoch práce vlády. Hodnotenie sľubov v sociálnej politike bude publikované v novembri.

Cieľom projektu je poskytnúť verejnosti obraz o napĺňaní sľubov a tým prispieť k tomu, aby každé budúce voľby na Slovensku boli menej o populizme (t.j. hlásaní populárnych no nereálnych, či pre krajinu škodlivých sľubov) a viac o hľadaní skutočných riešení problémov.

Kontakt: Gabriel Šípoš, Peter Golias, Eugen Jurzyca

Inštitút INEKO, <http://www.ineko.sk/sluby/sluby.php>, tel. 02/5341 1020

Príloha 1. Tabuľka najdôležitejších sľubov v oblasti Rozpočtu

Príloha 2. Podrobná analýza sľubov a ich plnenia

Príloha 1. Rozbor najdôležitejších skupín sľubov v hospodárskej politike

Kompletná tabuľka sľubov

Skupina sľubov / Sľub	Prínos pre krajinu (-3, +3)	Miera plnenia (0-100%)
Príjmy: Zdaňovanie bohatých, úľavy pre chudobných	Priemer -1,8	5%
Zrušenie rovnej dane (viac solidarity pri zdaňovaní, progresívne sadzby)	-2,6	15
Vyššie zdanenie „monopolov“ a bánk	-2,2	5
Zníženie spotrebnej dane na motorové palivá	0	5
Znovuzavedenie dane z dividend	-2,2	0
Znovuzavedenie dane z darovania	-2,0	0
Zníženie DPH na potraviny, lieky, energie, zdravotnícke a sociálne tovary a služby, vzdelávanie, školstvo, internet, vedu.	-1,5	10
Odpočítanie reinvestovaných ziskov z daňového základu	-2,0	0
Výdavky: Budovanie sociálneho štátu	Priemer 0,7	42%
Posilniť sociálne výdavky	0,4	55
5% do zdravotníctva za poistencov štátu	1,0	40
Rast zdrojov pre školstvo na 5 percent HDP	1,5	33
Viac peňazí pre vysoké školy	1,4	50
Viac peňazí pre vedu a výskum	1,7	30
Viac peňazí do kultúry	0	50
Nárast financovania športu	0,8	33
Zvýšiť podporu financovanie bývania	0,1	15
Zvýšiť financovanie výstavby diaľnic	2,0	10
Zvýšenie podpory farmárov	-2,1	100
Hospodárenie: Úspornejšia a efektívnejšia štátna správa	Priemer 2,4	39%
Znížiť počet zamestnancov o pätinu	0,5	17
Strasparentniť verejné obstarávanie	3,0	0
Lepší výber daní a odvodov	3,0	50
Dodržiavanie maastrichstských kritérií	3,0	90
Rozpočet celkovo (priemer všetkých položiek)	0,3	31%

Poznámka: Prínos pre spoločnosť hodnotilo 26 (najmä) ekonomických expertov a ich plnenie známkovali odborníci INEKO

Príloha 2. Podrobná analýza sľubov a ich plnenia

Zrušenie rovnej dane (viac solidarity pri zdaňovaní, progresívne sadzby)

Pri dani z príjmov fyzických osôb SMER navrhuje zaviesť progresívne zdaňovanie, ktorého výsledkom bude zníženie daní pre ľudí s nízkymi a priemernými príjmami, resp. pre strednú vrstvu a zvýšenie pre ľudí s vysoko nadštandardnými príjmami s dôrazom na zásluhovosť, produkčný prínos a s cieľom zachovať motivačný charakter.

Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

Pokiaľ ide o fyzické osoby, chceme, aby tie najštandardnejšie platy boli zdaňované 19 percentami, nízke príjmy by boli zdaňované 15 percentami a na nadštandardné príjmy chceme zaviesť vyššiu sadzbu ako 19 percent.

Zdroj: Robert Fico, predseda SMER-u, týždenník Slovo, 31.5.2006

V oblasti priamych daní vláda pokladá za potrebné zvýšiť mieru solidarity v daňovom systéme, a to najmä postupným zvyšovaním nezdaniiteľného základu dane, ale aj prípadnou úpravou výšky daňového bonusu. (...) Vláda navrhne zvýšiť zdaňovanie fyzických osôb s nadštandardnými príjmami.

Zdroj: Programové vyhlásenie vlády, august 2006

V roku 2007 sa znížila odpočítateľná položka ľuďom s hrubými príjmami nad 47.500 Sk mesačne, respektíve úplne zrušila pre príjmy od 80 tisíc korún mesačne. Pre dotknuté osoby sa tak vlastne zvýšila daň z príjmu. V roku 2008 sa znížilo zdanenie lekárov a sestier tým, že si základ dane môže znížiť o novú položku, výdavky na špecializované štúdium do predpísanej výšky

Jednotná (rovná, neprogresívna) sadzba dane z príjmu však ostala zachovaná, napriek sľubom nik neplatí viac ako 19%. Ročným milionárom stúpila efektívna daň z príjmu zhruba zo 17,3% na 19%, dvojmiliónárom z 18,1% na 19%. Zvýšenie sa podľa odhadov dotklo do 100 tisíc ľudí z 2,3 milióna pracujúcich. Zvýšenie výnosu z dane z príjmov fyzických osôb vďaka tejto úprave odhaduje ministerstvo financií pre rok 2008 (prvý rok výnosov) na extra 1%.

Vyššie dane pre monopoly a banky

SMER navrhuje zaviesť samostatnú vyššiu sadzbu dane z príjmu vo výške približne 25% na prirodzené monopoly, dominantné podniky, finančné a bankové inštitúcie.

Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

Najpodstatnejšie je zaviesť zvýšenú sadzbu dane pre prirodzené monopoly, pre banky a pre finančný sektor. (...) Určite by tam patril dnes Slovnaft, patril by tam SPP, Elektrárne, patrili by tam Západoslovenská, Východoslovenská a Stredoslovenská energetika. Takže tie kritériá sú presne nastavené. (...) My navrhujeme, že ak niekto dosahuje takéto obrovské zisky tým, že tí ľudia nemajú inú možnosť, musia platiť vysoké ceny, aby tento zisk bol zdanený 25 percentami.

Zdroj: Robert Fico, predseda strany SMER, Markíza, SITO, 15.6.2006

Žiadne špeciálne zdanenie na „prirodzené monopoly“ vláda nezaviedla. Výnimkou sú banky, kde vláda od roku 2008 sprísnila odpisovanie opravných položiek, čím by mala banky zaťažiť extra daňovými povinnosťami odhadom 2-3 miliardy korún v rokoch 2008 a 2009. Podobne

by mali vyššie dane odvádzať aj poisťovne, ktorým zákon sprísnil daňové uznávanie určitých rezerv (prínosy pre štátny rozpočet sú odhadované na 600 mil. korún). Od roku 2007 banky po dohode s vládou tiež poskytujú zľavu 1-1,5 percentuálneho bodu na hypotekárnych úveroch pre nízke príjmové skupiny do 35 rokov.

Zníženie spotrebnej dane na benzín a naftu

(SMER) zvažuje znížiť spotrebnú daň na pohonné látky, benzín o 0,90 Sk liter, nafta o 1,80 Sk na liter.

Zdroj: SME, 12.11.2005, názov článku: "Smer sa chystá dane zvyšovať aj znižovať". Článok vychádza z dokumentu "Vybrané aspekty reforiem verejných financií". Autor dokumentu: podpredseda Smeru Igor Šulaj (vtedy tieňový minister financií)

„Vážená redakcia Nového Času!

Smer-Sociálna demokracia predložil v tomto volebnom období do NR SR **päťkrát návrh zákona o znížení spotrebnej dane z minerálneho oleja**, na základe ktorého by došlo k zníženiu cien pohonných hmôt. Táto snaha však bola stranami vládnej koalície vždy zmarená. Treba pripomenúť aj to, že za vysoké ceny pohonných hmôt, ktoré sú vzhľadom na príjmy občanov SR suverénne najvyššie v Európe, zodpovedá aj minister financií I. Mikloš... **Nová vládna koalícia, ktorá vznikne po voľbách, musí zníženie spotrebnej dane dostať čo najrýchlejšie do NR SR.**

Zdroj: List predsedu strany Smer Roberta Fica pre Nový Čas, publikovaný 12.5.2006

Zníženie spotrebnej dane na motorové palivá nebolo vládou navrhnuté. V júni 2008 koalície strany odmietli opozičný návrh na zníženie tejto dane. Daň bola zrušená pre vozidlá tankujúce LPG od júla 2008 (na LPG jazdí 60 tisíc áut, na benzín a nafty 1,5 milióna). Mierne znížené zdanenie vyplýva aj s povinným pridávaním biozložiek do pohonných palív, pričom tie sú od dane oslobodené.

Znovuzavedenie dane z dividend

Je spravodlivé a správne, ak podnikateľské subjekty a finančný sektor s obrovskými ziskami a nízkymi daňami z príjmu nemusia platiť daň z dividend? (...) SMER - sociálna demokracia zavedie efektívne použiteľnú a proinvestičnú daň z dividend.

Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

Pani redaktorka, prečo bola zrušená a znovu to zopakujem daň z dividend? Žiadna krajina v Európe nezrušila daň z dividend. Za posledné dva roky zo štátneho rozpočtu sa nám stratilo 5,4 miliardy korún len na tom, že táto pravicová vláda odpustila firmám s astronomickými ziskami daň z dividend. Hneď máme 5,5 miliardy korún na dva roky, ak sa zavedie daň z dividend. Všetky krajiny Európy to majú.

Zdroj: Robert Fico, predseda strany SMER, TA3, V politike, 5.3.2006

Daň z dividend nebola znovuzavedená. Navyše podľa európskej legislatívy to ani nie je možné pre firmy, ktoré pôsobia vnútri EÚ. Práve tie tvoria väčšinu zahraničných investorov v SR.

Znovuzavedenie dane z darovania

SMER opäťovne zavedie daň z darovania pri darovaní tretím osobám.

Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

Vláda SR navrhne daň z darovania pre tretie osoby tak, aby sa zúžil priestor pre špekulatívne prevody majetku a pranie špinavých peňazí.

Zdroj: Programové vyhlásenie vlády, august 2006

Daň z darovania nebola zavedená ani navrhnutá.

Zníženie DPH na potraviny, lieky, energie, zdravotnícke a sociálne tovary a služby, vzdelávanie, školstvo, internet a vedu.

SMER predloží návrh na dve sadzby dane z pridanej hodnoty, nižšiu na vybrané základné potraviny, vybrané lieky, energie, zdravotnícke a sociálne tovary a služby, ktoré sú potrebné pre zabezpečenie základnej zdravotnej starostlivosti, ďalej v súlade s pravidlami EÚ na tovary a služby na podporu vzdelania, školstva, vedy a výskumu, ako aj informatizácie domácností a to vrátane spôsobu pre zabezpečenie premietnutia týchto znížení na spotrebiteľa. (...) SMER – sociálna demokracia navrhne zníženú sadzbu dane z pridanej hodnoty na službu poskytovania internetu.

Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

Smer predloží návrh na dve sadzby DPH – 10 percent na potraviny, lieky, zdravotnícke a sociálne tovary a služby, vedu a výskum, knihy a časopisy, energie, vodu a informatizáciu domácností, na zvyšné 19%.

Zdroj: Hospodárske noviny, 26.4.2006, názov článku: "Čo všetko sľubujú politické strany občanom"

V prípade (dane z pridanej hodnoty) trváme na dvoch sadzbách. Základná by mala byť vo výške 19 percent a jedna znížená vo výške menej ako 10 percent. (...) Išlo by o zdaňovanie vybraných druhov základných potravín, liekov, sociálne pomôcky, zdravotnícke veci a energie.

Zdroj: Robert Fico, predseda SMER-u, týždenník Slovo, 31.5.2006

Tie zdroje, ktoré získame z príjmu právnických osôb, chceme použiť na zavedenie päť percentnej sadzby DPH na vybrané druhy základných potravín, lieky, zdravotné pomôcky. Toto je všade v Európe. Nechápem prečo by to nemohlo byť na Slovensku.

Zdroj: Robert Fico, predseda strany SMER, Markíza, SITO, 15.6.2006

Ale poďme k tomu DPH. Pokiaľ ide o DPH, opäť programové vyhlásenie nemôže povedať, že či to bude 5 %, alebo to bude 10 %. Môj názor je a s takýmto návrhom pôjdeme aj do koalíčných rokovaní, že táto sadzba dane by mala byť 5 %, teda o 14 % nižšia, ako je 19 % sadzba DPH.

Zdroj: Robert Fico, predseda vlády, TA3, V politike, 6.8.2006

Nižšia, 10%-tná sadzba DPH platí od roku 2007 pre lieky a zdravotnícke pomôcky, a od roku 2008 pre knihy a tlačoviny. V rozpočte pre rok 2009 sa s ďalším sľubovaným znížením či už sadzby (na ohlasovaných 5%) alebo rozšírením počtu tovarov na základné potraviny, energie, vzdelávacie služby a tovary a internet nepočíta. Kým sľuby pokrývali zníženie DPH na zhruba 28% priemerného spotrebného koša občanov, realitou je zatiaľ zníženie u 4,4% koša.

Z pohľadu finančného dopadu na občana je tak sľub plnený len na 15%, aj to bola DPH znížená len na 10%, hoci sľuby hovoril skôr o 5%.

Váha v priemernom spotrebnom koši priemerného občana

Druh tovaru	%-tná váha	Zníženie DPH
Základné potraviny	7%	nie
Energie	15%	nie
Lieky, zdravotnícke pomôcky	2,6%	áno
Knihy, tlač	1,8%	áno
Vzdelávanie	1,6%	nie
Internet	0,2%	nie
Spolu	28,2%	Znížené na 4,4% tovarov

Zdroj: Štatistický úrad, prepočty INEKO

Odpočítanie reinvestovaných ziskov z daňového základu

Budeme presadzovať, aby reinvestícia ziskov do daného, alebo zaostávajúcich regiónov, bola odpočítateľnou položkou z daňového základu. Podobné riešenie budeme navrhovať aj pre umorenie úrokov z úverov podnikateľských subjektov z bankových inštitúcií na investičné akcie v zaostalých regiónoch.

Zdroj: Volebný program SNS

Daňovým bonusom reinvestovaného zisku podporíme rast domácich aj zahraničných investícií.

Zdroj: Volebný program HZDS, máj 2006

Žiadne takéto opatrenie nebolo prijaté.

Výdavky: Budovanie sociálneho štátu

Posilniť sociálne výdavky

Je správne a spravodlivé, ak napriek hospodárskemu rastu je Slovensko krajinou s najväčšou chudobou v Európskej únii? (...) K najdôležitejším cieľom politiky strany SMER – sociálna demokracia v oblasti sociálneho zabezpečenia patrí:

- postupne odstraňovať chudobu a sociálne vylúčenie
- zlepšiť sociálnu súdržnosť
- utvoriť podmienky pre dôstojný život všetkých ľudí, osobitne pre znevýhodnené skupiny osôb a starších osôb.

Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

Vláda Slovenskej republiky dáva jasne najavo rešpektovanie ústavného predpokladu, podľa ktorého Slovenská republika má byť sociálny štát so sociálne a ekologicky orientovanou trhovou ekonomikou.

Zdroj: Programové vyhlásenie vlády, august 2006

Výdavky na sociálnu inklúziu v absolútnom meraní rastú zhruba dvojnásobným tempom ako inflácia, v pomere k HDP však naopak klesajú. Dôvodom je aj rýchly rast ekonomiky a postupné znižovanie ľudí v hmotnej núdzi.

Výdavky ŠR (v mld. Sk)	2006	2007	2008	2009
Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny	48,93 (3,01% HDP)	51,82 (2,90% HDP)	52,93 (2,56% HDP)	56,93 (2,52% HDP)
- Sociálna inklúzia (najmä pomoc v hmotnej núdzi a podpora rodiny)	39,56 (2,44% HDP)	41,29 (2,31% HDP)	43,81 (2,12% HDP)	48,11 (2,13% HDP)

Zdroje:: Štátne rozpočty 2006-9

Viac peňazí do zdravotníctva

SMER presadí také zvýšenie finančných prostriedkov pre zdravotníctvo, okrem iného aj vyššími platbami štátu za svojich poistencov, aby došlo k ekonomickej stabilizácii zdravotníckeho systému.

Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

V zákone o štátnom rozpočte definovať konštantu, ktorá bude slúžiť pre výpočet odvodu štátom plateného poistného (minimálna mzda, priemerná mzda) tak, aby zdravotníctvo dostalo financie na úrovni 7% HDP za postupného každoročného zvyšovania podielu HDP na financovaní zdravotníctva a aby sme v priebehu ďalšieho volebného obdobia dosiahli výšku takeého percentuálneho podielu HDP na objeme financií pre zdravotníctvo ako v krajinách EÚ.

Zdroj: Volebný program SNS

Vláda zabezpečí navýšenie finančných prostriedkov pre zdravotníctvo v roku 2007 cestou zvýšených platieb poistného za skupiny občanov, kde je platiteľom štát zo 4% priemernej mzdy na 5% priemernej mzdy.

Zdroj: Programové vyhlásenie vlády, august 2006

Platby štátu za poistencov sa zvýšili na sľúbených 5% vymeriavacieho základu až pre rok 2009. Doteraz platili aj pre prvé tri mesiace roka 2007.

Rok	2006	2006	2007	2007	2007	2007	2008	2008	2008	2008	2009
kvartál	3kv.	4kv.	1kv.	2kv.	3kv.	4kv.	1kv.	2kv.	3kv.	4kv.	
%	4	4	5	4	4	4	4,5	4,5	4,5	4,5	5

Výdavky v pomere k HDP stúpili nad úroveň roku 2006 prvýkrát až v rozpočte pre rok 2009.

Výdavky štátu (v mld. Sk)	2006	2007	2008	2009
Verejné zdroje v zdravotníctve	79,6 (4,90% HDP)	87,2 (4,88% HDP)	100,5 (4,87% HDP)	116,4 (5,16% HDP)
- z toho: výdavky ŠR pre Ministerstvo zdravotníctva	26,46 (1,63% HDP)	30,10 (1,68% HDP)	33,73 (1,64% HDP)	39,33 (1,74% HDP)

Zdroje: Zákony o štátnom rozpočte 2007-8, Návrh na rok 2009

Dat' na školstvo 5 percent z HDP

SMER bude presadzovať opatrenia, ktoré umožnia postupne dosiahnuť výdaje na školstvo vo výške 5% z hrubého domáceho produktu.

Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

Vláda SR uplatní v školstve viac zdrojové financovanie s cieľom postupného dosiahnutia úrovne 5 % HDP.

Zdroj: Programové vyhlásenie vlády, august 2006

Verejné financovanie školstva sa cieľu 5% z HDP od roku 2006 vzdŕaľovalo, v roku 2009 by mal nastať mierny obrat. Celkové zdroje pre vzdelávanie vrátane súkromných a zahraničných grantov sú rozpočtované na úroveň 4% HDP pre roky 2009 aj 2010.

Výdavky štátneho rozpočtu (v mld. Sk)	2006	2007	2008	2009
Ministerstvo školstva	48,92 (3,01% HDP)	51,36 (2,87% HDP)	55,49 (2,79% HDP)	65,40 (2,90% HDP)
Celkové zdroje (% HDP)	-	-	3,8	4,0

Zdroj: Zákony o štátnom rozpočte 2007 až 2009, prepočet INEKO

Viac peňazí pre vysoké školy

(SMER bude) zvyšovať verejné prostriedky pre vysoké školstvo s **cieľom dosiahnuť výšku 1,2% z HDP** mimo finančných zdrojov zameraných do sociálnej oblasti študentov.

Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

Podiel výdavkov na vysoké školy k HDP sa okrem roku 2007 postupne zvyšuje, najmä vďaka eurofondom. V roku 2010 však podľa plánovaného rozpočtu má dosiahnuť len 1,05% HDP.

Výdavky štátu (v mld. Sk)	2006	2007	2008	2009
Vysoké školy spolu	13,08 (0,81% HDP)	13,42 (0,75% HDP)	16,84 (0,85% HDP)	22,50 (1,00% HDP)

Zdroj: Zákony o štátnom rozpočte na rok 2007 až 2009

Viac peňazí pre vedu a techniku

SMER bude postupne zvyšovať objem finančných prostriedkov do vedy, výskumu a vývoja, a to transparentným financovaním Agentúry na podporu výskumu a vývoja, vysokých škôl, Slovenskej akadémie vied, výskumných zariadení, ale aj malých a stredných výskumných a vývojových centier až do výšky 0,8% z HDP z verejných zdrojov.

Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

Zo štátneho rozpočtu venovať postupne ročne na rozvoj vedy a výskumu minimálne 3,4% HDP.

Zdroj: Volebný program SNS

Zabezpečíme, aby sa trend zvyšovania podpory výskumu a vývoja z verejných prostriedkov neustále zvyšoval, aby sa dosiahlo podielu 1,5 % HDP v roku 2010 a aby celoštátny podiel výdavkov za oblasť výskumu a vývoja k HDP predstavoval 3%.

Zdroj: Volebný program HZDS, máj 2006

Cieľom vlády je, aby v spolupráci vysokých škôl, Slovenskej akadémie vied, výskumných a vývojových centier, vedeckých a technologických parkov, podnikateľských inkubátorov a technologicky orientovaných firiem a úspešného čerpania prostriedkov z fondov EÚ sa postupne dosiahla úroveň financovania vedy a techniky vo výške 0,8 % HDP.

Zdroj: Programové vyhlásenie vlády, august 2006

Výdavky do vedy a techniky okrem roku 2007 rastú absolútne aj relatívne, najmä vďaka eurofondom. Cílených 0,8% však do roku 2010 nedosiahnu – plánuje sa pomer 0,61% HDP.

Výdavky štátneho rozpočtu (v mld. Sk)	2006	2007	2008	2009
Veda a technika spolu	7,81 (0,48% HDP)	7,06 (0,39% HDP)	8,75 (0,44% HDP)	12,77 (0,57% HDP)
- z toho SAV	1,54 (0,095% HDP)	1,59 (0,089% HDP)	1,83 (0,092% HDP)	1,84 (0,082% HDP)

Zdroje: Zákony o štátnom rozpočte 2006-2009

Viac peňazí do kultúry

Prepad verejných výdavkov na kultúru sa systematicky prehĺbuje, čo má hrozivý, ba katastrofálny dopad na situáciu v slovenskej kultúre. (...) Objem prostriedkov, ktoré štát vynakladá na kultúru, má za posledných desať rokov systematicky zostupnú tendenciu (v roku obnovenia štátnej samostatnosti 1993 cca 0,9% HDP, v súčasnosti cca 0,6% HDP, pričom EÚ odporúča/požaduje aspoň 1% HDP). (...) Je preto potrebné perspektívne dosiahnuť v štátnom rozpočte 1% HDP pre kultúru v roku 2007 a 1,5% HDP pre kultúru v roku 2010.

Zdroj: Volebný program SNS

SMER – sociálna demokracia považuje za dôležité deklarovať snahu odstrániť platovú diskrimináciu celého sektora kultúry a dosiahnuť stav, keď kvalitný výsledok tvorivej a pracovnej aktivity umožní jej nositeľovi dôstojný život. (...) SMER – sociálna demokracia považuje za dôležité deklarovať podporu pôvodnej tvorby, vznik a šírenie nových umeleckých diel, ale i moderných muzeálnych expozícií a výstav a využitie nových metód na sprístupnenie národného kultúrneho dedičstva.

Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

Vláda SR si kladie za cieľ v tomto volebnom období postupne zvyšovať príspevok na financovanie kultúry a vytvoriť tak predpoklad, aby sa na podporu kultúry na Slovensku vynakladal čo najskôr taký podiel verejných zdrojov, aký je obvyklý v štátoch Európskej únie.

Zdroj: Programové vyhlásenie vlády, august 2006

Po nominálnom poklese v roku 2007 oproti roku 2006 šlo v roku 2008 a 2009 z rozpočtu ministerstva kultúry do oblasti viac peňazí, ale v podiele na HDP výdavky na kultúru naďalej klesajú.

Výdavky ŠR (v mld. Sk)	2006	2007	2008	2009
Ministerstvo kultúry	4,95 (0,30% HDP)	4,72 (0,28% HDP)	5,11 (0,26% HDP)	5,69 (0,25% HDP)
Grantový systém (mil. Sk)	707 (vrátane 100 mil.Sk na kultúrne poukazy)	503	688	750

Zdroje: Zákony o štátnom rozpočte na rok 2006-9

Viac peňazí na šport

Štát zabezpečí postupný nárast financovania športu.

Zdroj: Programové vyhlásenie vlády, august 2006

V prvom rozpočte súčasnej vlády podpora športu klesla v absolútnom aj relatívnom vyjadrení (v Sk a ako % HDP). V druhom a treťom sa absolútne výdavky zvýšili, v rozpočte na rok 2009 aj relatívne. Nedosahujú však pomer k HDP v poslednom rozpočte minulej vlády.

Výdavky ŠR (v mld. Sk)	2006	2007	2008	2009
Podpora rozvoja športu	1,27 (0,077% HDP)	1,26 (0,068% HDP)	1,29 (0,062% HDP)	1,54 (0,068% HDP)

Zdroje: Zákony o štátnom rozpočte na roky 2006-2008

V roku 2008 štát prispel sumou 91 mil. Sk na rozbeh financovanie športového kanála STV, ktorý má tiež prispieť k rozvoju popularity športu. Dlhodobé financovanie kanála zatiaľ nie je vyriešené.

Zvýšiť podporu financovanie bývania

SMER – sociálna demokracia bude presadzovať, aby sa legislatívnymi úpravami v oblasti hypotekárnych úverov a Štátneho fondu rozvoja bývania zvýšila dostupnosť hypotekárnych úverov a pôžičiek zo štátneho fondu; SMER – sociálna demokracia uvažuje s opätovným zavedením štátneho príspevku k hypotekárnemu úveru, ktorý by bol adresnou pomocou pre mladé rodiny; forma príspevku by bola dávka štátnej sociálnej podpory, ktorá by bola hradená z kapitoly MPSVaR na základe adresných kritérií; SMER – sociálna demokracia sa bude rovnako usilovať o rozšírenie možností využitia Štátneho fondu rozvoja bývania. (...) SMER – sociálna demokracia bude preto presadzovať, aby sa zaviedla manželská pôžička, ktorú by poskytoval Štátny fond rozvoja bývania; jej cieľom je poskytnúť mladej rodine určitú finančnú sumu, maximálne 200.000,- Sk zo Štátneho fondu rozvoja bývania napr. na stavebné úpravy bytu alebo domu, na zariadenie domácnosti a iné potreby.

Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

Vláda zvýši mieru podpory financovania bývania formou bonifikácie hypotekárnych úverov a bude pokračovať v podpore stavebného sporenia s cieľom zlepšenia prístupu k bytovému fondu najmä mladým rodinám. (...) Vláda podporí prípravu a zavedenie nových produktov finančného trhu s cieľom podporiť zabezpečenie potrieb pre sociálne slabšie skupiny obyvateľstva, a to predovšetkým v oblasti bývania a zvyšovania kvalifikácie. (...) Vláda

vytvorí podmienky na výstavbu nájomných bytov pre mladé rodiny vo vzťahu na možnosti štátneho rozpočtu.

Zdroj: Programové vyhlásenie vlády, august 2006

Výdavky na bývanie sa až v treťom rozpočte súčasnej vlády vyrovnali poslednému rozpočtu predchádzajúcej vlády. Aj to len v nominálnej sume, po odrátaní inflácie sú o 10% nižšie. Ako podiel na HDP je plánovaná podpora bývania o viac ako štvrtinu nižšia, a od volieb len klesá.

Od roku 2007 vláda zaviedla pre mladé nízkozarábajúce páry sľúbenú bonifikáciu hypotekárnych úverov vo výške 1,5%. Zdroje stavebného sporenia sa tiež môžu využívať liberálnejšie, okrem kúpy bývania už aj na jeho zariadenie. Plánovaná manželská pôžička nebude v roku 2009 zatiaľ zavedená.

Zdroje na podporu bývania (v tis. Sk)	2006	2007	2008	2009
Štátny fond rozvoja bývania	2 768 300	2 261 638	2 154 043	2 017 237
Program rozvoja bývania (MVRR SR)	2 134 628	1 858 415	1 658 000	1 815 000
Štátna prémie v stavebnom sporení	1 045 000	1 330 000	1 420 000	1 500 000
Bonifikácia k hypotekárnym úverom	650 000	690 000	720 000	720 000
Spolu dotácie ŠR	6 597 928	6 140 053	5 952 043	6 052 237
Príjmy ŠFRB	1 527 200	1 675 300	1 947 700	2 095 806
Celkom zdroje	8 125 128 (0,50% HDP)	7 815 353 (0,44% HDP)	7 899 743 (0,38% HDP)	8 148 043 (0,36% HDP)

Zdroj: Zákony o štátnych rozpočtoch 2006-9

Zrýchliť výstavbu diaľnic

SMER – sociálna demokracia považuje za potrebné v cestnej doprave urýchliť proces výstavby diaľnic a rýchlostných komunikácií.

Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

Až rozpočet na rok 2009 výrazne zvýšil výdavky na diaľničnú infraštruktúru, čím sa priblížil podielu na HDP naposledy dosiahnutom v roku 2006. Vláda počíta aj s masívnym financovaním súkromných investorov cez PPP projekty. Výstavba na žiadnom úseku sa však do novembra 2008 ešte nezačala.

Výdavky štátu vrátane fondov EÚ na diaľnice a rýchlostné cesty (v mld. Sk)

	2006	2007	2008	2009
Výstavba diaľnic a rýchlostných ciest	14,8 (0,91% HDP)	10,1 (0,56% HDP)	12,2 (0,59% HDP)	20,3 (0,90% HDP)

Zdroj: Zákony o štátnom rozpočte, 2009 – vládny návrh

Zvýšenie podpory farmárov

SMER – sociálna demokracia bude presadzovať taký systém finančných podpôr v poľnohospodárstve, ktoré zrovnoprávnia slovenských poľnohospodárov s poľnohospodármi v

okolitých krajinách a umožnia spravodlivú súťaž v rámci Európskej únie.
Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

Rok	Úroveň priamych platieb	Výška maximálnej dotácie
2004	53,1%	55%
2005	53,55%	60%
2006	54%	65%
2007	70%	70%
2008	80%	80%
2009	90%	90%

Zdroj: Rozpočty verejnej správy 2004-09

Na rozdiel od predchádzajúcej vlády bola vo všetkých troch rozpočtoch súčasnej vlády farmárom pridelená podpora na maxime dovoleného európskymi pravidlami.

Úspornejšia a efektívnejšia štátna správa

Znížiť počet zamestnancov o pätinu

Zabezpečiť 20 % zníženie plánovaného počtu zamestnancov v štátnych rozpočtových organizáciách a v príspevkových organizáciách s cieľom dosiahnuť úsporu finančných prostriedkov kapitol štátneho rozpočtu a súčasne zabezpečiť zefektívnenie vynakladania verejných prostriedkov s prihliadnutím na individuálne potreby jednotlivých rozpočtových kapitol (do 31.12.2007).

Zdroj: Uznesenie Vlády SR, 11.10.2006,

Počet zamestnancov v štátnych rozpočtových a príspevkových organizáciách klesol k roku 2008 o 4% oproti roku 2006. Pre rok 2009 však vláda počíta o opätovným zvýšením počtu o 0,6%.

Vývoj a štruktúra počtu zamestnancov v sektore verejnej správy

	2006	2007	2008*	2009**
Rozpočtové organizácie	139 115	139 311	133 609	134 428
Príspevkové organizácie	13 655	13 490	11 939	11 678
Spolu	152 770	152 801	145 548	146 106

Zdroj: Rozpočty 2007-09, *odhad, **rozpočet

Stransparentniť verejné obstarávanie

Vzhľadom na existujúcu korupciu a klientelizmus vo verejnom sektore, ktoré zásadným spôsobom ohrozujú efektivitu verejných výdavkov a reálnu konvergenciu SR v rámci EÚ, vláda SR pomocou vecne príslušných orgánov verejnej správy bude dôsledne potierať nehospodárne nakladanie s verejnými prostriedkami.

Zdroj: Programové vyhlásenie vlády, august 2006

Obrovské množstvo dodatočných zdrojov je v samotnej rezerve a neefektívnosti vynakladania finančných prostriedkov v rámci verejnej správy. (...) Našou hlavnou ambíciou je hľadať

presne túto neefektívnosť. (...) A na to je množstvo príkladov, (...) napríklad centrálné verejné obstarávanie, centrálna správa nehnuteľností, centrálna správa informačných systémov. Toto všetko sa tu zanedbávalo dlhé roky (...)

Zdroj: Ján Počiatek, minister financií (SMER), TA3, V politike, 17.12.2006

Verejné obstarávanie bolo v roku 2007 menej transparentné ako v predchádzajúcich dvoch rokoch, ukazuje výskum mimovládnej organizácie Transparency International Slovensko.

Index transparentnosti verejných zákaziek (% zákaziek cez verejnú súťaž)

2005	2006	2007
37	34	21

Zdroj: Transparency International Slovensko

Zníženie daňových a odvodových nedoplatkov

SMER – sociálna demokracia vidí v obrovskej výške daňových nedoplatkov a nedoplatkov na poistnom, ktoré predstavujú v súčasnosti takmer 140 mld. Sk, veľkú príležitosť na získanie zdrojov potrebných na nevyhnutné opravy pravicových reforiem.

Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

Vláda SR si je vedomá, že v spoločenskom prostredí SR je značný priestor pre zlepšovanie daňovej disciplíny, preto pristúpi k reforme daňovej správy tak, aby táto bola efektívnejšia s cieľom metodicky pomôcť subjektom s dobrou daňovou disciplínou a odhaľovať a postihovať subjekty, ktoré sa plateniu daní vyhýbajú resp. páchajú daňové podvody.

Zdroj: Programové vyhlásenie vlády, august 2006

Vláda SR sa v oblasti verejných financií sústreďí na zníženie daňových a colných únikov a potláčanie šedej ekonomiky.

Zdroj: Programové vyhlásenie vlády, august 2006

Za súčasnej vlády výraznejšie klesla úspešnosť výberu daní a zároveň sa mierne zlepšil výber sociálnych aj zdravotných odvodov.

Úspešnosť výberu daní a poistného (%)

	2005	2006	2007
Dane	99,31	99,05	97,27
Poistné do Sociálnej poisťovne	96,72	97,06	97,62
Zdravotné poistné*	100,38	94,93	96,25

Zdroj: Daňové riaditeľstvo, Sociálna poisťovňa, Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou

*vrátane splátok nedoplatkov z minulých rokov (ukazovateľ efektivity výberu je tak len orientačný)

Dodržiavanie maastrichstských kritérií

Základným rámcom pri presadzovaní politiky a cieľov vlády SR obsiahnutých v tomto programovom vyhlásení bude obozretná rozpočtová politika, ale aj fiškálna politika a postupné upevňovanie stability verejných financií pri dôslednom dodržiavaní maastrichstských kritérií a záväzkov SR vyplývajúcich z reformovaného Paktu stability a rastu.

Zdroj: Programové vyhlásenie vlády, august 2006

Slovensko bolo v júni 2008 prijaté za nového člena eurozóny po splnení všetkých maastrichstských kritérií.

Znižovanie deficitu verejných financií o 0,5 percentuálneho bodu ročne podľa kritérií Paktu stability a rastu však vláda v roku 2008 podľa vlastného odhadu už nesplní, a v roku 2009 ho plánuje plniť len s pomocou jednorazových úprav (zvýšenie implicitného dlhu voči budúcim dôchodcom, privatizácia).

Deficit verejných financií (% HDP)

2005	2006	2007	2008 odhad	2009 rozpočet
-2,8	-3,6	-2,2	-2,2	-1,7

Zdroj: Ministerstvo financií